

Валентина СЛОБОДЯН,
кандидат мистецтвознавства

ЯК ЖИВ І ТВОРИВ ІВАН КАВАЛЕРІДЗЕ

Побачила світ книга «Іван Кавалерідзе: життя і творчість» (Київ: Кий, 2007, 336 с. Автори-упорядники: Н. Капельгородська, О. Синько, Г. Скляренко, Л. Барабан, Ю. Шлапак, координатор проекту – Р. Синько).¹

Багатогранна постать Івана Петровича Кавалерідзе (1887 – 1978) посідає особливе місце у вітчизняній культурі. Скульптор, кінорежисер, драматург, він активно жив і працював понад 70 років: 20 пам'ятників, 10 художніх фільмів, стільки ж п'єс – ось його нетлінний доробок, послання нащадкам.

Монументи княгині Ользі, Андрію Первозванному, Кирилу і Мефодію, Григорію Сковороді та Ярославу Мудрому, створені Іваном Петровичем, стали органічною, невід'ємною частиною історії та духовності України.

На кіностудії імені Олександра Довженка пам'ять про Кавалерідзе увічнено в меморіальній дошці з характеристикою «основоположнику українського історичного кіно». І це, справді, так! Адже саме Іван Кавалерідзе разом з Олександром Довженком піднесли рівень українського кіно на найвищі світові щаблі, натхненно й поетично розповіли усьому світові про історичне минуле нашого народу, глибоко й проникливо відкрили людству багатство й красу української душі.

Фільми І. Кавалерідзе «Коліївщина», «Прометей», «Григорій Сковорода» продовжують хвилювати глядачів, перебувають у діючому активі українського телебачення, їх дивляться й вивчають студенти мистецьких навчальних закладів.

Розглядуване видання є певною мірою підсумковим. У ньому не лише використані попередні публікації С. Зінич, Н. Капельгородської, В. Ілляшенка, Т. Медведєва, Л. Донець, А. Німенка, Р. Соболева та інших авторів, а й вміщені сучасні оригінальні дослідження: Г. Скляренко («Скульптура Івана Кавалерідзе: великі образи великого майстра»), Л. Барабана («Драматургія Івана Кавалерідзе в контексті епохи»), п'єса Р. Синька («Сповідь»).

Увазі читача запропоновані також спогади Л. Лінгарта, Ю. Левіна, М. Мащенко, С. Цибульник, Г. Колтунова, І. Корнієнка, П. Масохи, М. Топчія, Л. Ляшенка, В. Бородая, Л. Владича.

Викладена багатюща біографія майстра («Життя як радість, сповнена сонцем»), хроніка його скульптурної творчості, стаття про Кавалерідзе-кінорежисера («Першовідкривач на ниві історичного фільму»).

Драматургія Івана Кавалерідзе репрезентована його п'єсами «Перекоп», «Вотанів меч», «Перша борозна», «Григорій і Параскева».

Книга містить чимало довідкових матеріалів: анотації фільмів, поставлених І. Кавалерідзе, список фільмів, що розповідають про його життя і творчість («Грані таланту» М. Лінійчук, «Іван Кавалерідзе на зламах часу» Р. Синька, «Княжий пам'ятник» Л. Борисової, «Від Подолу до Золотих воріт» Р. Юхименка, «Шлях Івана Кавалерідзе» Г. Десятника та інші), а також наведено хронікально-документальні стрічки, у кадрах яких присутній видатний митець.

Видання вийшло багато ілюстрованим. У ньому вміщено понад 200 фотографій. Це

переважно фото скульптурних творів І.П. Кавалерідзе, кадри з його фільмів, унікальні фотографії з сімейного альбому.

Відзначимо також не такий уже й малий за нинішніми мірками наклад книги (3000 примірників), який стався завдяки фінансовій підтримці Київської міської державної адміністрації.

Незважаючи на безумовну корисність видання, сподіваємося, що воно не буде останнім у дослідженні життя і творчості видатного українського митця, Мікельанджело ХХ століття, як влучно назвав його один із дослідників. Адже проведений у квітні 2007 року Національною спілкою кінематографістів України та музеєм-майстернею І.П. Кавалерідзе науковий семінар переконливо засвідчив незгасаючий інтерес до життя та творчості видатного майстра.